

Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine
Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine
Високи судски и тужилачки савет Босне и Херцеговине
High Judicial and Prosecutorial Council of Bosnia and Herzegovina

Misija, vizija i principi sudskog i tužilačkog sistema u Bosni i Hercegovini

Brošura za korisnike sudskih i tužilačkih usluga

**MISIJA, VIZIJA I PRINCIPI
SUDSKOG I TUŽILAČKOG SISTEMA
U BOSNI I HERCEGOVINI**

BROŠURA ZA KORISNIKE SUDSKIH I TUŽILAČKIH USLUGA

Sadržaj

Naziv publikacije:
Misija, vizija i principi sudskog i tužilačkog sistema u Bosni i Hercegovini

Tiraž:
20.000

Godina izdanja:
2011.

Ova publikacija je objavljena uz podršku projekta Suočavanje s prošlošću i izgradnja povjerenja za budućnost Razvojnog programa Ujedinjenih nacija u Bosni i Hercegovini (UNDP BiH).
Izneseni stavovi ne predstavljaju nužno i stavove UNDP BiH.

	Uvod	5
1.	Šta je Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine	6
	- Šta je naš konačan cilj - vizija i misija VSTVBiH	6
	- Koje aktivnosti kontinuirano provodimo u dostizanju planiranog cilja - šta je mandat	6
2.	Koje su osnovne vrijednosti i principi djelovanja sudskog i tužilačkog sistema u Bosni i Hercegovini	7
3.	Koje usluge pruža sudski sistem	8
4.	Kako je organiziran sistem redovnih sudova	9
	- Sud Bosne i Hercegovine	9
	- Redovni sudovi u entitetima	10
5.	Koje usluge pruža tužilački sistem u Bosni i Hercegovini	11
6.	Kako je organiziran tužilački sistem u Bosni i Hercegovini	12
	- Da li možete prijaviti krivično djelo tužiocu	13
	- Ukoliko ste mogući svjedok tužilaštva ili žrtva/svjedok ili oštećeni, šta možete očekivati	15
7.	Šta generalno možete očekivati prilikom dolaska u bilo koji sud/ tužilaštvo	15
	- Gdje možete predati „podnesak” u sudu ili tužilaštvu	16
	- Potrebna mi je informacija o stanju spisa/predmeta u sudu	16
	- Da li mogu imati pristup sudskim predmetima putem weba odnosno interneta	16
8.	Sudske usluge u krivičnim stvarima	17
	- Šta je to pregovaranje o krivici	19
9.	Podrška svjedocima	20
	- Ukoliko ste žrtva/oštećeni/svjedok, možete očekivati	20
	- Da li ste uvijek dužni svjedočiti	21
10.	Sudske usluge u građanskim predmetima	21
	- Ukoliko se radi o sporovima male vrijednosti, možete očekivati	23
11.	Sudske usluge u porodičnim stvarima	23
12.	Sudske usluge prema djeci	24
	- Postupak prema maloljetnicima	24
13.	Sudske usluge u privrednim stvarima	26
14.	Sudske usluge u vanparničnim stvarima	27

15.	Sudske usluge izvršenja sudskih odluka	28
16.	Sudske usluge u upravnim sporovima	29
17.	Posebne sudske usluge	30
	17.1 Upravljanje registrima nekretnina	30
	- U slučaju da nekretnina nije upisana u zemljišnu knjigu ili knjigu položenih ugovora	31
	- Šta je potrebno za pojedine upise u zemljišnu knjigu	31
	17.2 Besplatna pravna pomoć	32
	- Kad sam oslobođen plaćanja troškova	33
	17.3 Usluge u oblasti prevođenja	33
	17.4 Ovjera dokumenata za inostranstvo	34
	17.5 Priznanje stranih sudskih odluka u građanskim stvarima	35
	17.6 Pružanje informacija putem oglasne ploče suda	35
	17.7 Izdavanje uvjerenja o nevođenju krivičnog postupka	36
18.	Kome se mogu žaliti ukoliko usluga nije pružena u skladu sa standardima	36
	- Kako mogu doći na razgovor kod predsjednika suda	37
	- Kako mogu pokrenuti postupak pred disciplinskim tužiocem	37

UVOD

Sudski i tužilački sistem promovira i štiti demokratske vrijednosti, mir, sigurnost i ljudska prava.

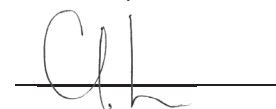
Nažalost, veliki broj korisnika sudskih i tužilačkih usluga nema dovoljno informacija o tome šta može očekivati prilikom dolaska u sud ili tužilaštvo, niti kome se obratiti u određenom slučaju. Shvatamo da takav nedostatak informacija može uzrokovati dodatnu nelagodu prilikom dolaska u ove institucije ili suočavanja s nekim životnim situacijama za koje mislite da se ne mogu riješiti bez djelovanja suda i/ili tužilaštva.

Ova publikacija ima za cilj pružiti informacije o sudskom i tužilačkom sistemu u Bosni i Hercegovini i načinu njegovog rada. Putem pružanja niza korisnih informacija, želimo Vaš dolazak u sud ili tužilaštvo i Vaše neposredno učešće u postupku učiniti lagodnijim, a rješavanje Vašeg pitanja i Vaš pristup pravdi bržim i efikasnijim.

Svijest o poznavanju sudova i tužilaštava i njihovog rada je PRVI KORAK do Vašeg pristupa pravdi!

Ova publikacija je kreirana i objavljena uz podršku Razvojnog programa Ujedinjenih nacija u Bosni i Hercegovini (UNDPBiH) u okviru projekta: Pristup pravdi - Suočavanje sa prošlošću i izgradnja povjerenja za budućnost.

rezidentni predstavnik UNDP BiH

Yuri Afanasiev

predsjednik VSTV-a

Milorad Novković

1. ŠTA JE VISOKO SUDSKO I TUŽILAČKO VIJEĆE BOSNE I HERCEGOVINE

Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine (VSTVBiH) je posebno neovisno tijelo koje ima ulogu da putem niza aktivnosti djeluje u pravcu unapređenja rada sudskog i tužilačkog sistema. VSTV promovira i štiti vrijednosti i značaj koje sudski i tužilački sistem ima u demokratskom društvu u cilju zaštite i jačanja vladavine prava, demokratskih principa i ljudskih prava.

Šta je naš konačan cilj – VIZIJA i MISIJA VSTVBiH

VSTVBiH kontinuirano doprinosi učvršćivanju vladavine prava u BiH.

Osiguravanjem neovisnog, nepristrasnog i profesionalnog pravosuđa u BiH, VSTVBiH omogućava jednak pristup pravdi i jednakost svih pred zakonom.

Koje aktivnosti kontinuirano provodimo u dostizanju planiranog cilja - šta je naš mandat

Nadležnosti VSTVBiH utvrđene su Zakonom o VSTVBiH i odnose se na:

- imenovanje nosioca pravosudnih funkcija na svim nivoima u BiH, sa izuzetkom ustavnih sudova entiteta BiH;
- disciplinsku odgovornost sudija i tužioca;
- stručno usavršavanje sudija i tužioca;
- predlaganje godišnjih proračuna za sudove i tužilaštva;
- pravosudnu upravu i nadzor;
- koordinaciju i nadzor nad korištenjem informacijske tehnologije u sudovima i tužilaštvima;
- davanje mišljenja o nacrtima zakona, propisa i važnim pitanjima koja mogu utjecati na pravosuđe i pokretanje postupka usvajanja zakona i drugih propisa u oblastima značajnim za pravosuđe.

Otvoreno djelujemo prema javnosti i svim zainteresiranim subjektima. Uspostavili smo saradnju s nizom institucija i organizacija u BiH, regionu i šire, i aktivno djelujemo u okviru tijela i projekata u oblasti pravosuđa u Evropi i svijetu.

Informacije o aktivnostima VSTV-a, ključnim dokumentima i mogućnosti da kontaktirate VSTV možete naći na web stranici VSTVBiH www.hjpc.ba ili putem telefona 033 707 500 ili faksa na broj 707 550.

2. KOJE SU OSNOVNE VRIJEDNOSTI I PRINCIPI DJELOVANJA SUDSKOG I TUŽILAČKOG SISTEMA U BOSNI I HERCEGOVINI

Sudski i tužilački sistem želi osigurati i unapređivati pružanje usluga prema sljedećim ključnim principima:

- Neovisnost
- Odgovornost
- Učinkovitost
- Kvalitet

U tom cilju kontinuirano djelujemo na izgradnji povjerenja i jačanju vlastitih kapaciteta kako bismo obezbijedili da je usluga koju pružamo rezultat postupanja koji osigurava:

- jednakost pred zakonom,
- pravično postupanje,
- nepristrasno postupanje,
- neovisno postupanje u procesu donošenja odluke,
- kompetentno djelovanje,
- integritet,
- transparentan/otvoren postupak,
- efikasan pristup pravdi,
- postupanje u razumnom vremenskom periodu,
- sigurnost.

3. KOJE USLUGE PRUŽA SUDSKI SISTEM U CJELINI

Sudski sistem u cjelini pruža sljedeće ključne usluge:

- postupanje u krivičnim stvarima prema punoljetnim osobama koje su osumnjičene ili optužene za vršenje krivičnog djela;
- postupanje prema maloljetnim osobama za koje postoji sumnja ili kada je podnesen obrazložen prijedlog tužioca da su počinile neko krivično djelo, tj. postupanje u stvarima maloljetničkog prestupništva;
- postupanje u građanskim stvarima u kojima postoji spor, tzv. parnični postupak;
- postupanje u stvarima u kojima je potrebno donijeti sudsku odluku u cilju utvrđivanja prava i obaveza ili postojanju činjenica a u kojima ne postoji spor, tzv. vanparnični postupak;
- postupanje u porodičnim stvarima (npr. izdržavanje člana porodice, razvod, određivanje staraoca za djecu i sl.);
- postupanje u upravnim sporovima koji mogu nastati u slučaju da stranka nije zadovoljna odlukom drugostepenog organa uprave (npr. odlukom ministarstva) ili u slučaju propusta organa uprave da odluče o podnesenom zahtjevu u za to predviđenom roku;
- upis prava na nekretninama u zemljišne knjige i knjige položenih ugovora, upravljanje i izdavanje isprava o činjenicama upisanim u navedene knjige;
- izvršenje sudskih odluka i presuda;
- registracija privrednih subjekata;
- priznavanje stranih sudskih presuda i odluka;
- ovjere dokumenata;
- druge posebne radnje.

Više informacija o sudovima i sudskim uslugama možete naći na web stranici pravosuđa www.pravosudje.ba.

4. KAKO JE ORGANIZIRAN SISTEM REDOVNIH SUDOVA

Kao i u velikom broju drugih zemalja svijeta, sudski sistem u Bosni i Hercegovini djeluje na više nivoa. Sudovi koji odlučuju o nizu sporova i pitanja od značaja za utvrđivanja prava i obaveza pojedinaca ili pravnih osoba, kao i o krivičnoj optužbi protiv određenih osoba djeluju kao **redovni sudovi**.

Posebni sudovi koji odlučuju o pitanjima koja se odnose na primjenu Ustava Bosne i Hercegovine, te entitetskih ustava su **ustavni sudovi**. Ustavni sud Bosne i Hercegovine odlučuje o kršenjima ljudskih prava zaštićenih Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i drugim međunarodnim instrumentima koji čine dio Ustava Bosne i Hercegovine.

Sistem redovnih sudova je ustanovljen u okviru entiteta, Brčko Distrikta i na nivou Bosne i Hercegovine.

Sud Bosne i Hercegovine

Sud Bosne i Hercegovine je nadležan da odlučuje u prvom stepenu u najsloženijim predmetima u krivičnoj oblasti (kao što su ratni zločini, privredni i organizirani kriminal), te u upravnim sporovima kada su u pitanju konačne odluke koje su donijeli upravni organi na nivou Bosne i Hercegovine, i u sporovima između entiteta i Brčko Distrikta ili BiH i entiteta i Brčko Distrikta.

Ovaj sud ima tri apelaciona odjela koji odlučuju o žalbama na odluke koje su donijela krivična odjeljenja, kao i na odluke upravnog odjeljenja u prvom stepenu. Pored toga, apelaciono odjeljenje ima nadležnost da rješava po prigovorima koji se odnose na kršenje izbornog zakona, odluke VSTV-a o razrješenju od sudske ili tužilačke funkcije i drugo.

Redovni sudovi u entitetima

U Federaciji Bosne i Hercegovine djeluju sljedeći redovni sudovi:

- **Općinski sudovi** su nadležni da odlučuju u prvom stepenu u najvećem broju predmeta, uključujući krivične, građanske, privredne, prekršajne i druge predmete.
- **Kantonalni sudovi** imaju nadležnost da odlučuju po žalbama na odluke koje su donijeli općinski sudovi, da postupaju kao sudovi prvog stepena za krivična djela za koja je zakonom propisana kazna zatvora više od 10 godina ili dugotrajni zatvor i u upravnim sporovima, te da odlučuju o drugim redovnim i vanrednim pravnim lijekovima, ako je to određeno zakonom.
- **Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine** je nadležan da odlučuje po žalbama na odluke koje su donijeli kantonalni sudovi u prvom stepenu, da odlučuje o vanrednim pravnim lijekovima protiv pravosnažnih odluka sudova kada je to zakonom određeno, da odlučuje o pravnim lijekovima protiv odluka svojih vijeća, ako zakonom nije drugačije određeno, da obavlja druge poslove utvrđene zakonom, osim onih iz nadležnosti Ustavnog suda.

U Republici Srpskoj djeluju sljedeći redovni sudovi:

- **Osnovni sudovi** su nadležni da odlučuju u prvom stepenu u najvećem broju predmeta, uključujući krivične, građanske, prekršajne i druge predmete.
- **Okružni sudovi** imaju nadležnost da odlučuju po žalbama na odluke koje su donijeli općinski sudovi, da postupaju kao sudovi prvog stepena za krivična djela za koja je zakonom propisana kazna zatvora više od 10 godina ili dugotrajni zatvor i u upravnim sporovima, te da odlučuju o drugim redovnim i vanrednim pravnim lijekovima, ako je to određeno zakonom.
- **Okružni privredni sudovi** imaju nadležnost da odlučuju u prvom stepenu u postupcima između pravnih ili fizičkih osoba koje obavljaju privrednu djelatnost.

- **Viši privredni sud** je nadležan da odlučuje o žalbama na odluke okružnih privrednih sudova, a u prvom stepenu i o drugim stvarima određenim zakonom.
- **Vrhovni sud Republike Srpske** ima nadležnost da odlučuje po žalbi na odluke koje je okružni sud donio u prvom stepenu i postupuje kao sud u trećem stepenu u postupku po vanrednim pravnim lijekovima kada je to zakonom predviđeno.

U Brčko Distriktu djeluju sljedeći redovni sudovi:

- **Osnovni sud** je nadležan da odlučuje u prvom stepenu u najvećem broju predmeta, uključujući krivične, građanske, privredne, prekršajne i druge predmete.
- **Apelacioni sud** je nadležan da odlučuje po žalbama na odluke osnovnog suda, te da odlučuje o vanrednim pravnim lijekovima izjavljenim na pravosnažne sudske odluke.

Pažnja: Kontakt informacije za sve sudove i tužilaštva u BiH možete dobiti od službenika suda/tužilaštva ili putem interneta, tj. na web stranici VSTVBiH www.hjpc.ba, publikacija „Vodič kroz pravosuđe Bosne i Hercegovine” i na web stranici pravosuđa www.pravosudje.ba koja sadrži informacije o sudskim i tužilačkim uslugama, kao i uputstva o načinu dobijanja informacija i usluga putem ovog portala.

5. KOJE USLUGE PRUŽA TUŽILAČKI SISTEM U BOSNI I HERCEGOVINI

Tužilački sistem djeluje nepristrasno i u skladu sa zakonom. Cilj nam je obezbijediti sigurnost, poštivanje, zakonitosti i vrijednosti demokratskog društva, kao i poštivanje ljudskih prava.

Tužilaštvo ima zadatak da provede istragu ukoliko ima saznanja da je počinjeno krivično djelo, da pronade izvršioca i privede ga pred lice pravde. Samo tužilac može pokrenuti krivični postupak. Tužilac zastupa optužnicu pred sudom.

Ulažemo ogromne napore u cilju unapređenja uvjeta rada i vlastitih kapaciteta. Kako bismo osigurali efikasno postupanje, djelujemo u saradnji s policijskim strukturama i drugim specijaliziranim agencijama za istragu i zaštitu u Bosni i Hercegovini i na međunarodnom nivou.

Želimo osigurati visok nivo efikasnosti i profesionalizma i steći Vaše puno povjerenje. Saradnja građana je od ključne važnosti u osiguranju provođenja naše misije.

6. KAKO JE ORGANIZIRAN TUŽILAČKI SISTEM U BOSNI I HERCEGOVINI

Tužilački sistem u BiH je organiziran u skladu sa zakonima o tužilaštvima koji su doneseni na nivou BiH, entiteta i Brčko Distrikta.

Na nivou Bosne i Hercegovine djeluje Tužilaštvo Bosne i Hercegovine nadležno za istragu i procesuiranje krivičnih djela za koja je nadležan Sud Bosne i Hercegovine.

U Federaciji Bosne i Hercegovine tužilački sistem djeluje na dva nivoa i to:

- Kantonalna tužilaštva nadležna su da vrše istragu i zastupaju optužnice pred općinskim i kantonalnim sudovima u FBiH.
- Federalno tužilaštvo Federacije BiH nadležno je da u prvom stepenu provodi istragu i gonjenje potencijalnih učinilaca krivičnih djela terorizma, međukantonalnog kriminala, nezakonite trgovine drogama ili organiziranog kriminala, koja su u nadležnosti Vrhovnog suda, da nadgleda rad kantonalnih tužilaštava, koordinira i daje uputstva tim tužilaštvima, zastupa žalbe kantonalnih tužilaštava pred Vrhovnim sudom FBiH koje su uložene protiv prvostepenih presuda kantonalnih sudova.
- **U Republici Srpskoj** tužilački sistem djeluje na dva nivoa i to:
- Okružna tužilaštva nadležna su da vrše istragu i zastupaju optužnice pred osnovnim i okružnim sudovima u Republici Srpskoj, osim u predmetima privrednog i organiziranog kriminala.

- Republičko tužilaštvo Republike Srpske nadležno je da nadgleda rad okružnih tužilaštava, koordinira i daje uputstva tim tužilaštvima, provodi krivične istrage i zastupa optužnice pred sudovima RS pod određenim uvjetima, rješava sukobe nadležnosti između okružnih tužilaštava, da pred Ustavnim sudom RS pokrene postupak za ocjenu ustavnosti zakona RS koji se trebaju primijeniti u krivičnim postupcima, ukoliko se u praksi postavi pitanje ustavnosti, i druge zakonom utvrđene nadležnosti.
- Specijalno tužilaštvo osnovano je kao posebno odjeljenje pri Okružnom tužilaštvu Banja Luka i nadležno je da vrši istragu i zastupa optužnice pred sudovima RS u predmetima privrednog i organiziranog kriminala.

U Brčko Distriktu – Javno tužilaštvo Brčko Distrikta je nadležno da vodi krivičnu istragu i zastupa optužnice pred sudovima Distrikta.

Da li možete prijaviti krivično djelo tužiocu?

Ukoliko posjeduje informacije o počinjenom krivičnom djelu, svaki građanin ima pravo i obavezu pozvati tužilaštvo ili policiju i prijaviti krivično djelo.

Kada je slučaj predat tužiocu, možete očekivati sljedeće:

- tužilac će pažljivo ispitati informacije o mogućem izvršenju krivičnog djela i mogućem počiniocu;
- predmet će, u ovisnosti o vrsti krivičnog djela, voditi stručan tužilac koji ima iskustva u radu s takvom vrstom slučaja;
- u najkraćem vremenskom periodu bit će donesena odluka o tome da li je pokrenuta istraga ili ne;
- tužilac će rukovoditi i nadgledati istragu, te donositi naredbe o aktivnostima u toku istrage, npr. saslušanje oštećenog i svjedoka, vršenje uviđaja i rekonstrukcije događaja i dr.;
- tužilac može izdati nalog drugim ovlaštenim službenicima, npr. policijskim službenicima u vezi s pojedinim radnjama, npr. da

prikupe potrebne izjave od osoba, izvrše pregled prijevoznih sredstava, putnika i prtljage, ograniče kretanje na određenom prostoru za vrijeme potrebno da se obavi određena radnja i dr.;

- ukoliko ste pozvani u policiju radi davanja izjave o krivičnom djelu, bit ćete upoznati s razlozima pozivanja i Vašim pravima;
- ukoliko ste osumnjičeni i lišeni slobode, policijski organ će Vas bez odlaganja, a najkasnije u roku od 24 sata, sprovesti tužiocu koji će vas ispitati bez odlaganja, a najkasnije u roku od 24 sata, te u istom roku odlučiti o Vašem puštanju na slobodu ili će dostaviti obrazloženi prijedlog za određivanje pritvora, kao i osigurati izvođenje pred sudiju za prethodni postupak;
- sudija za prethodni postupak će odmah, a najkasnije u roku od 24 sata, donijeti odluku o prijedlogu za određivanje pritvora ili puštanju na slobodu ako ne prihvati prijedlog za pritvor;
  - ukoliko ste osumnjičeni ili optuženi, bićete obaviješteni već na prvom ispitivanju o djelu za koje se teretite i osnovama sumnje protiv Vas, kao i o Vašim pravima;
  - tužilac će prije podizanja optužnice pred sudom zatražiti donošenje odluke o mjerama koje su usmjerene prema osumnjičenoj osobi a tiču se lišavanja slobode ili utječu na druga ljudska prava, npr. pravo privatnosti i slično;
- ukoliko ste osumnjičeni, tužilac će Vama ili Vašem braniocu predočiti informacije i dokumente kako bi se mogli izjasniti o svim činjenicama koje Vas terete i kako bi mogli pripremiti svoju odbranu;
- ukoliko ste osumnjičeni ili optuženi, sud, tužilac i drugi organi koji učestvuju u postupku poučit će Vas o pravima koja Vam po zakonu pripadaju, kao i o posljedicama propuštanja radnje;
- ukoliko ste oštećeni krivičnim djelom, tužilac će Vas obavijestiti o razlozima neprovođenja ili obustavljanja istrage, u kojem slučaju imate pravo pritužbe;
- tužilaštvo će uložiti maksimalne napore kako bi se svako postupanje i postupak u cjelini okončao efikasno i u razumnom vremenskom periodu;
- tužilac će u toku cijelog postupka postupati u skladu s najvišim profesionalnim standardima.

Ukoliko ste mogući svjedok tužilaštva ili žrtva/svjedok ili oštećeni, možete očekivati:

- da će tužilac učiniti maksimalne napore kako bi Vam olakšao učestvovanje u postupku i umanjio rizik ponovnog izlaganja stresu ili traumi;
- da ćete biti upoznati s načinom na koji se pruža izjava pred tužilaštvom i sudom i Vašim pravima u toku postupka;
- da ćete biti obaviješteni o stanju u krivičnom predmetu na Vaš zahtjev ili na inicijativu tužilaštva.

7. ŠTA GENERALNO MOŽETE OČEKIVATI PRILIKOM DOLASKA U BILO KOJI SUD/TUŽILAŠTVO

Cijeneći da dolazak u sud ili tužilaštvo može u Vama izazvati moguću nelagodu ali i stres i traumu, uposlenici suda i tužilaštva su opredijeljeni da se prema Vama ponašaju ljubazno, u skladu s profesionalnim standardima, i da preduzmu sve napore kako bi Vam dolazak učinili jednostavnijim ali vrijednim iskustvom.

Od sudija i tužilaca te uposlenika možete očekivati:

- da se prema Vama odnose profesionalno i ravnopravno bez obzira na Vaš spol, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost s nacionalnom manjinom, jezik, vjeroispovijest ili drugi status;
- da Vam se obrate s poštovanjem i uz uvažavanje Vaših ljudskih prava.

Kada uđete u zgradu suda/tužilaštva, možete očekivati:

- informacijski pult ili osobu za informacije;
- jasne znakove ili uputstva za kretanje unutar zgrade suda/tužilaštva;
- ukoliko ste u zgradi suda, bit ćete ljubazno upućeni da odete u dio prostorija ili sudnicu gdje će se održati suđenje u vezi s Vašim slučajem;

- ukoliko ste u zgradi tužilaštva, bit ćete ljubazno upućeni prema prostoriji tužilaštva;
- profesionalan odnos nosilaca sudske ili tužilačke funkcije i uposlenih;
- prostorije koje su sigurne;
- automatiziran/elektronski sistem praćenja predmeta u sudovima;
- mogućnost uvida u sudski spis;
- na Vaš zahtjev, a po odobrenju suda, bit će Vam uručena kopija materijala sa suđenja na CD-u, s tim da se bez pismenog odobrenja stranaka i učesnika u postupku snimak CD-a ne može javno prikazivati;
- informacije o predmetu neposrednim putem pregledom portal-monitora koji su instalirani u holu u većini sudova i koji sadrže podatke o svim predmetima koji su u radu u sudu.

Gdje možete predati „podnesak” u sudu ili tužilaštvu?

Svi podnesci kao što su tužbe, žalbe, prigovori, zahtjevi i drugo predaju se u prijemnu kancelariju nadležnog suda/tužilaštva.

Potrebna mi je informacija o stanju spisa/predmeta u sudu, kome ću se obratiti?

Ovisno o vrsti predmeta odnosno spisa, sve informacije (vrijeme i mjesto održavanja ročišta, tok rasprave, podizanje presude, itd.) možete dobiti u pisarnici odgovarajućeg odjeljenja. U sudovima, u okviru sudske uprave, uspostavljene su sljedeće pisarnice: krivična, parnična, izvršna, vanparnična i pisarnica za upis u sudski registar pravnih osoba. Ukoliko se radi o krivičnom predmetu, informacije u vezi s vašim predmetom dobit ćete u krivičnoj pisarnici mjesno nadležnog suda.

Da li mogu imati pristup sudskim predmetima putem weba odnosno interneta?

Pružamo vam usluge neposrednog uvida u informacije o predmetu putem interneta. Da biste koristili uslugu pristupa sudskim predmetima putem weba, potrebno je da od službenika u pisarnici nadležnog suda

zatražite potvrdu koja sadržava broj vašeg sudskog predmeta (BSP) i Jedinstveni pristupni kôd (JPK). Nakon što ste dobili potvrdu koja sadrži BSP i JPK, pristupite adresi: <http://pravosudje.ba/predmeti>.

Pažnja: Više informacija o načinu pristupanja podacima putem interneta možete potražiti na web stranici pravosuđa www.pravosudje.ba.

8. SUDSKE USLUGE U KRIVIČNIM STVARIMA

Sudski sistem pruža usluge u oblasti krivične pravde. Cjelokupan sistem krivične pravde uključuje, pored sudova i tužilaštava, i djelovanje policije, socijalnih radnika i tamo gdje je to potrebno, zdravstvenih radnika, te zaposlenika ministarstva za oblast izvršenja krivičnih sankcija i drugih nadležnih organa.

Ukoliko protiv Vas postoji sumnja da ste počinili krivično djelo, možete očekivati:

- da u najkraćem razumnom roku budete izvedeni pred sud i da Vam bude suđeno bez odlaganja, a najkasnije u roku od jedne godine od dana potvrđivanja optužnice;
- da sudija postupa objektivno i nepristrasno i da osigura da ste upoznati s Vašim pravima i da se Vaša ljudska prava poštuju tokom cijelog postupka;
- da budete informirani o Vašem pravu da Vas zastupa branilac;
- da imate pravo na branioca bez naknade ukoliko ste osumnjičeni za krivično djelo za koje je propisana kazna zatvora od najmanje 3 godine ili teža kazna ili kada to zahtijevaju interesi pravde bez obzira na propisanu kaznu, pod uvjetom da ste slabog imovnog stanja i ne možete snositi troškove odbrane;
- da sud u postupku prije potvrđivanja optužnice ili nakon toga odluči o lišavanju slobode i drugim mjerama koje tužilac zahtijeva u cilju vođenja krivičnog postupka, kako bi se osigurala objektivna i nepristrasna odluka uz puno poštivanje standarda zaštite ljudskih prava;

- da će sud osigurati jednak tretman prema svim strankama i svakoj strani pružiti jednake mogućnosti u pogledu pristupa dokazima i njihovom izvođenju na glavnoj raspravi;
- da sud donese odluku da li je postupak zaključivanja sporazuma o priznanju krivice između Vas i tužioca proveden u skladu sa zakonom i da li se takav sporazum prihvata;
- odluku o tome da li optužnica koju je protiv Vas podnio tužilac sadrži sve elemente koji se zahtijevaju zakonom i da li su ispunjeni uvjeti za potvrđivanje optužnice;
- da će sud provesti postupak bez odugovlačenja i onemogućiti svaku zloupotrebu prava koja pripadaju osobama koje učestvuju u postupku.

Ukoliko je pred sudom potvrđena optužnica u krivičnom predmetu, možete očekivati:

- da krivični predmet razmotri općinski sud, kantonalni/okružni sud ili Sud Bosne i Hercegovine u ovisnosti o stepenu ozbiljnosti krivičnog djela, vrsti i visini kazne koju je moguće izreći za to krivično djelo i složenosti predmeta;
- da odluka u krivičnom predmetu bude donesena u pravičnom postupku i uz maksimalne napore da se osigura postupanje u razumnom vremenskom periodu;
- da se presuda objavi u roku od 3 dana od zaključenja suđenja, tj. glavnog pretresa;
- da sud izradi, i ukoliko se optuženi nalazi u pritvoru, i uruči presudu u roku od 15 dana od dana objavljivanja, a izuzetno, u složenijim slučajevima, sud će presudu izraditi u roku od 30 dana uz prethodne informacije i obrazloženje o razlozima produženja roka;
- da budete informirani o Vašem pravu na pravni lijek ili žalbu, načinu i roku na koji se žalba može podnijeti;
- da u pravilu možete žalbu na odluku podnijeti u roku od 15 dana;
- da u izuzetno složenim predmetima možete lično ili putem branioca zatražiti od suda da dozvoli produženje roka za podnošenje žalbe najduže za 15 dana;

- da ćete, ukoliko ste zainteresirana strana, npr. oštećeni, biti obaviješteni o vremenu i mjestu suđenja u vezi s tim predmetom;
- da ćete biti informirani kada i gdje trebate dati izjavu ako ste svjedok.

Ukoliko ste prema odluci suda lišeni slobode u postupku do donošenja prvostepene presude, možete očekivati:

- da Vaš slučaj ima prioritet u rješavanju;
- da sud na objektivan i nepristrasan način redovno preispituje razloge lišavanja slobode i donosi odluku o tome da li i iz kojih razloga će takva odluka ostati na snazi;
- da informirate sud lično ili putem branioca o promjeni okolnosti koje su postojale u vrijeme donošenja odluke o lišavanju slobode i da zatražite preispitivanje odluke o lišavanju slobode;
- da pritvor ne može trajati duže od 12 mjeseci ukoliko se sudi za krivično djelo za koje se može izreći kazna zatvora do 5 godina;
- da pritvor ne može trajati duže od 18 mjeseci ukoliko se sudi za krivično djelo za koje se može izreći kazna zatvora do 10 godina;
- da pritvor ne može trajati duže od 24 mjeseca ukoliko se sudi za krivično djelo za koje se može izreći kazna zatvora preko 10 godina;
- da pritvor ne može trajati duže od 36 mjeseci ukoliko se sudi za krivično djelo za koje se može izreći kazna dugotrajnog zatvora;
- ukoliko sud u datom periodu nije donio presudu, donijet će odluku o Vašem puštanju na slobodu, a suđenje će se nastaviti.

Šta je to pregovaranje o krivici?

Pregovor o priznanju krivice je jedna od novina u krivičnom zakonodavstvu BiH. Odredbe o priznavanju krivice dozvoljavaju osumnjičenom, odnosno optuženom i njegovom braniocu da pregovaraju s tužiocem o uvjetima priznavanja krivice za djelo koje mu se stavlja na teret. Prilikom pregovaranja, tužilac može predložiti blažu kaznu nego što bi bila izrečena na suđenju, odnosno kaznu ispod zakonom predviđenog

minimumu za krivično djelo koje se osumnjičenom odnosno optuženom stavlja na teret. Kada se postigne sporazum između tužioca i branioca, isti se sačinjava u pismenom obliku i dostavlja sudu na usvajanje. Prilikom odlučivanja o sporazumu, sud ima obavezu da pazi na balans interesa između optuženog i javnosti i da osigura da to priznanje ide u korist obje strane. Sud nastoji spriječiti da optuženi koji su nevinu priznaju krivicu, time što mora utvrditi da postoji dovoljno dokaza koji govore o krivici osumnjičenog, odnosno optuženog prije postizanja sporazuma.

9. PODRŠKA SVJEDOCIMA

Ulažemo ogromne napore ka unapređenju usluga podrške svjedocima. Pri Sudu i Tužilaštvu Bosne i Hercegovine formiran je poseban odjel za pružanje podrške svjedocima, a u ostalim sudovima nastojimo osigurati posebne prostorije za svjedoke i osoblje za pružanje podrške.

Ukoliko ste žrtva/oštećeni/svjedok, možete očekivati:

- da se prema Vama ophode s poštovanjem uvažavajući važnost Vašeg slučaja i značaj Vašeg svjedočenja;
- da će sudsko osoblje učiniti sve kako bi Vaš boravak u sudu bio što manje neugodan, da se minimizira mogućnost ponovne traumatizacije i zaštiti Vaša privatnost;
- da primite informacije o načinu davanja izjave i tamo gdje je moguće savjet, a gdje je potrebno zaštitu;
- da primite informacije o načinu na koji možete dobiti psihološku podršku u slučaju potrebe;
- posebne usluge ukoliko ste osoba s invaliditetom ili s posebnim potrebama;
- da se upoznate s Vašim pravom da podnesete imovinsko-pravni zahtjev u toku krivičnog postupka, ukoliko ste oštećeni krivičnim djelom.

Da li ste uvijek dužni svjedočiti?

Iako je svjedočenje Vaše pravo i obaveza, postoje zakonom predviđene situacije koje Vas oslobađaju obaveze da svjedočite. U krivičnim predmetima to su sljedeće situacije:

- ukoliko ste bračni, odnosno vanbračni drug osumnjičenog, odnosno optuženog;
- ukoliko ste roditelj ili dijete, usvojlac ili usvojenik osumnjičenog odnosno optuženog.

Organ koji vodi postupak dužan je da ove osobe prije njihovog saslušanja ili čim sazna za njihov odnos prema osumnjičenom odnosno optuženom upozori da mogu odbiti svjedočenje. Ako je kao svjedok saslušana osoba koja može odbiti svjedočenje ili je saslušana a nije upozorena da može odbiti svjedočenje ili to upozorenje nije uneseno u zapisnik, na takvom iskazu se ne može zasnivati sudska odluka.

10. SUDSKE USLUGE U GRAĐANSKIM PREDMETIMA

U okviru sudskog sistema nudimo usluge rješavanja sporova između fizičkih osoba i/ili pravnih osoba i privrednih subjekata.

Ukoliko je tužba podnesena pred sudom, generalno možete očekivati:

- da sud potvrdi prijem tužbe odmah ili najkasnije do kraja radnog vremena, ukoliko je tužba zaprimljena poštom;
- da budete informirani o obavezi i načinu podnošenja dokaza o uplati sudske takse;
- da se podaci o predmetu unesu u roku od 24 sata u centralni sistem upravljanja predmetima koji će Vam omogućiti lako praćenje kretanja predmeta u toku cijelog procesa (tzv. CMS);
- da se predmet dodijeli sudiji odmah po unosu predmeta u CMS prema automatiziranoj dodjeli predmeta sudijama po principu ravnomjerne dodjele pristiglih predmeta;

- da budete informirani o mogućnosti rješavanja spora putem medijacije, uz dodatne informacije o načinu upućivanja predmeta na medijaciju;
- da sudija izvrši prethodno ispitivanje tužbe kako bi utvrdio da li je tužba potpuna i, ako jeste, da tužbu uputi tuženoj strani na odgovor;
- da sudija zakaže pripremno ročište u roku od 30 dana od dana kada je sud primio odgovor na tužbu, odnosno od dana proteka roka za podnošenje odgovora na tužbu. Ako tuženi nije dostavio odgovor na tužbu, a tužilac u tužbi nije tražio donošenje presude zbog propuštanja, sud će zakazati pripremno ročište nakon proteka roka za podnošenje odgovora na tužbu (u roku od 30 dana);
- da će sudija, ako je na tužbu uložena protivtužba, zakazati pripremno ročište u roku od 30 dana od dana kada je primljen odgovor na protivtužbu ili od kada je protekao rok za dostavljanje odgovora na protivtužbu. U pogledu protivtužbe i odgovora na protivtužbu, sud će postupati i primijeniti odredbe Zakona o parničnom postupku koje se primjenjuju na tužbu i odgovor na tužbu;
- da budete obaviješteni o mjestu i vremenu glavne rasprave;
- da sudija/sutkinja ili sudsko vijeće postupa neovisno i nepristrasno, u skladu s profesionalnim standardima i uz puno poštivanje Vaših prava i prava drugih stranaka u postupku;
- da sud uloži maksimalne napore u cilju rješavanja Vašeg slučaja u razumnom vremenskom periodu;
- da sudija izradi presudu u roku od 30 dana računajući od dana zaključenja glavne rasprave;
- da budete obaviješteni o načinu i vremenu u kojem možete podnijeti žalbu ukoliko ste nezadovoljni odlukom suda.

Ukoliko se radi o sporovima male vrijednosti, tj. maksimalne vrijednosti do 3.000 KM, možete očekivati:

- da će Vaš slučaj biti riješen u skraćenom postupku;
- informacije o vremenu i mjestu održavanja pripremnog ročišta ili ročišta za glavnu raspravu;
- da će u Vašem predmetu postupati sudije/stručni saradnici kada je to predviđeno zakonom u predmetima koje im dodijeli predsjednik suda.

11. SUDSKE USLUGE U PORODIČNIM STVARIMA

Sudski sistem Vam nudi usluge postupanja u predmetima koji se odnose na porodična pitanja i to:

- razvod,
- staranje,
- diobu imovine nakon razvoda braka ili raskida vanbračne zajednice,
- izdržavanje,
- nasilje u porodici.

Generalno možete očekivati:

- podršku od sudskih službenika koji se ponašaju prijateljski, ljubazno i suosjećaju s potrebama građana suočenih s porodičnim problemima;
- da će u predmetu postupati specijalizirani sudski odjel za porodična pitanja ili sudija/sutkinja s iskustvom, znanjem i senzibilitetom za rješavanje porodičnih sporova i poštivanje standarda jednakopravnosti spolova;
- da će, ako je u pitanju nasilje u porodici, Vaš slučaj razmotriti prekršajni odjel općinskog suda ili krivični odjel općinskog/osnovnog ili kantonalnog/okružnog suda u ovisnosti o ozbiljnosti ili složenosti slučaja;

- da će se u postupak uključiti socijalni radnik;
- da se u postupak može uključiti zdravstveni radnik;
- da će sud donijeti odluku koja će biti u najboljem interesu Vašeg djeteta.

12. SUDSKE USLUGE PREMA DJECI

Ako se predmet sudskog postupanja odnosi na djecu, možete očekivati:

- sudske službenike koji će Vama ili Vašem djetetu pružiti informacije o proceduri pred sudom;
- da će sudija s posebnom pažnjom tretirati postupanje suda prema djeci, vodeći računa o zaštiti djece i stepenu njihove ranjivosti i osjetljivosti;
- da će sud štititi prava djeteta;
- zaštitu privatnosti djeteta žrtve ili svjedoka;
- uključivanje socijalnog radnika u postupak.

Postupak prema maloljetnicima

Krivični postupak prema maloljetnicima sudovi vode prema odredbama posebnog Zakona o zaštiti i postupanju s djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku Republike Srpske, dok se u Federaciji BiH i Brčko Distriktu postupak vodi u skladu s krivičnim zakonima FBiH/BD koji sadrže poseban odjeljak za postupak prema maloljetnicima. Ovi zakoni utvrđuju posebna pravila postupanja prema djeci koja su u sukobu sa zakonom po kojim su dužni da postupaju sudovi, tužilaštva i drugi ovlašteni organi i ustanove (policija, škole, organi starateljstva, porodice, i sl.).

Ukoliko je maloljetnik osumnjičen ili optužen za izvršenje krivičnog djela, možete očekivati:

- da će u radu na predmetima maloljetničkog prestupništva učestvovati stručne sudije i tužioci za maloljetnike koji posjeduju afinitet za rad s djecom i specijalna znanja o pravima djeteta i prestupništvu mladih;
- da će organi i ustanove koji učestvuju u postupku prema maloljetnicima postupati najhitnije kako bi se postupak što prije završio;
- da se prema maloljetnicima u svim fazama postupka postupa na isti način bez diskriminacije po bilo kojem osnovu (rasnom, vjerskom, etničkom, socijalnom statusu, itd.) i uz poštivanje ličnosti i ljudskih prava;
- da će sud poštovati minimalna prava koja pripadaju maloljetniku u svim fazama krivičnog postupka, a koja uključuju:
  - pravo da mu se jasno kaže zbog čega se optužuje,
  - da se smatra nevinim dok se ne dokaže suprotno,
  - da se brani ćutanjem,
  - da mu se priznanje ne iznuđuje silom,
  - pravo na pravnu pomoć advokata,
  - pravo na prisustvo roditelja ili staraoca,
  - pravo na provođenje postupka bez odlaganja,
  - pravo da unakrsno ispituje svjedoke suprotne stranke i pozove i sasluša vlastite svjedoke pod jednakim uvjetima i
  - pravo na djelotvoran pravni lijek;
- da će sud maloljetniku dodijeliti branioca prilikom prvog ispitivanja koje obavlja tužilac ili ovlaštena osoba, kao i tokom cijelog postupka, odnosno od početka pripremnog postupka;
- da će sud i drugi organi koji učestvuju u postupku prilikom ispitivanja maloljetne osobe postupati obazrivo, vodeći računa o duševnoj razvijenosti, osjetljivosti, ličnim svojstvima i zaštiti privatnosti maloljetnika, kako vođenje krivičnog postupka ne bi štetno utjecalo na razvoj maloljetnika;
- da će tužilac o pokretanju postupka prema maloljetniku obavijestiti nadležni organ starateljstva koji ima pravo da se upozna s tokom

postupka i ukazuje na činjenice i dokaze koji su od važnosti za donošenje pravilne odluke;

- da će sudija za maloljetnike zakazati glavni pretres ili ročište, odnosno sjednicu za izricanje odgojne/vaspitne mjere u roku od 8 dana od dana prijema prijedloga tužioca ili od dana kada je na ročištu odlučeno da se održi glavni pretres;
- da će sudija ili sudsko vijeće s posebnom pažnjom voditi slučaj i donijeti odluku koja će biti u interesu pravde i interesu i dobrobiti maloljetne osobe u cilju pravilnog razvoja ličnosti kao korisnog člana zajednice;
- da će sud, vodeći računa o interesima i dobrobiti maloljetnika, primjenjivati sankcije i mjere koje su prilagođene ličnim svojstvima, sredini i prilikama u kojima maloljetnik živi kako bi se utjecalo na pravilan razvoj maloljetnika, jačanje njegove lične odgovornosti, kao i sprečavanje činjenja krivičnih djela u budućnosti;
- da će sudija za maloljetnike informirati maloljetnika o pravu na ulaganje žalbe u roku od 8 dana od dana dostavljanja presude, odnosno rješenja;
- da će sudija za maloljetnike izraditi presudu, odnosno rješenje u roku od 8 dana, a u posebno složenim slučajevima u roku od 15 dana od dana objavljivanja presude, odnosno rješenja;
- da će sud poštovati pravo na privatnost maloljetnika u toku cijelog postupka tako da se u medijima neće objaviti ime i drugi podaci koji otkrivaju identitet maloljetnika.

13. SUDSKE USLUGE U PRIVREDNIM STVARIMA

Sudski sistem Vam pruža usluge u privrednim stvarima i to:

- putem općinskih sudova, registraciju privrednih subjekata;
- rješavanje sporova nastalih između privrednih subjekata, tzv. privredni sporovi (preduzeća i dr.);
- rješavanje sporova male vrijednosti između privrednih subjekata;
- stečaj;
- likvidaciju.

Generalno možete očekivati:

- da će Vaš predmet biti procesuiran pred posebnim sudom nadležnim za rješavanje privrednih sporova (u Republici Srpskoj), odnosno u okviru specijaliziranog odjela u općinskom/osnovnom sudu (u Federaciji Bosne i Hercegovine i Brčko Distriktu);
- da će sudija i službenici postupati u skladu s profesionalnim standardima;
- da će o Vašem predmetu odlučivati kompetentne i stručne sudije s iskustvom u ovoj oblasti;
- da će sud uložiti maksimalne napore u cilju sveobuhvatnog razmatranja predmeta;
- da će službenik suda ljubazno pružiti uputstva o dokumentima potrebnim za registraciju privrednog subjekta;
- ukoliko se radi o sporu male vrijednosti, Vaš slučaj će biti procesuiran po skraćenom postupku;
- ukoliko se radi o stečaju, sud će posebnu pažnju posvetiti razmatranju mogućih mjera koje mogu ublažiti posljedice stečajnog postupka uzimajući u obzir prava radnika.

14. SUDSKE USLUGE U VANPARNIČNIM STVARIMA

Sudski sistem putem općinskih/osnovnih sudova pruža raznovrsne usluge u reguliranju statusa, prava i obaveza u predmetima u kojima ne postoji spor.

Primjeri postupanja:

- utvrđivanje međa,
- proglašenje nestale osobe umrlom,
- oduzimanje poslovne sposobnosti,
- izdavanje dozvole za zaključenje braka,
- ostavinski postupak,
- identifikacija parcela,

- sudski depozit,
- testament i mnogi drugi.

Generalno možete očekivati:

- da Vaš predmet bude procesuiran u okviru posebnog sudskog vanparničnog odjeljenja od kompetentnog sudije ili stručnog saradnika;
- da se Vaš slučaj registrira u sistemu za elektronsko praćenje predmeta, tzv. CMS sistemu;
- ljubaznu informaciju o načinu podnošenja potvrde o uplaćenju sudskoj taksi;
- da će sudija/stručni saradnik razmotriti zahtjev ili prijedlog u što kraćem vremenskom periodu te će Vas informirati o tome da li je potrebno izvršiti određene dopune ili izmjene;
- profesionalno postupanje u toku cijelog postupka;
- da će sud uložiti maksimalne napore da Vaš slučaj riješi u razumnom vremenskom periodu;
- da ćete biti upoznati o Vašem pravu na podnošenje žalbe tj. o načinu i rokovima ulaganja žalbe ukoliko ste nezadovoljni odlukom suda.

15. SUDSKE USLUGE IZVRŠENJA SUDSKIH ODLUKA

Sudski sistem ima obavezu da pruža usluge izvršenja sudskih presuda i drugih odluka. Usluge izvršenja pružaju se i u slučaju da se traži izvršenje plaćanja komunalnih usluga, ili sporazuma o medijaciji, ili po drugim ispravama koje su u zakonu označene kao vjerodostojne izvršne isprave.

VSTVBiH i sudski sistem u cjelini pruža maksimalne napore da unaprijedi sistem izvršenja. Trenutno je sudski sistem suočen s ogromnim brojem predmeta izvršenja, naročito tzv. komunalnih predmeta. Više stotina hiljada predmeta čeka na izvršenje, a vrijednost pojedinih predmeta je minimalna, čak ispod 1 KM.

Ukoliko ste podnijeli zahtjev za izvršenje, generalno možete očekivati:

- da Vaš slučaj procesuiraju poseban odjel općinskog/osnovnog suda;
- da sudija/stručni saradnik u najkraćem vremenskom periodu razmotri da li su ispunjeni uvjeti za izvršenje;
- da sud uložiti maksimalne napore da Vaš slučaj riješi u najkraćem vremenskom periodu;
- pravično postupanje uz poštivanje ljudskih prava;
- informaciju o vremenu, mjestu i načinu zakazanog izvršenja;
- angažiranje sudskih izvršioca koji u okviru suda djeluju po nalogu sudije/stručnog saradnika u provedbi izvršenja;
- da sudija može zahtijevati i prisustvo policije u izuzetnim slučajevima;
- ljubaznu informaciju o stanju Vašeg predmeta u toku cijelog postupka.

16. SUDSKE USLUGE U UPRAVNIM SPOROVIMA

Sudski sistem putem kantonalnih/okružnih sudova i, u postupku po žalbi, vrhovnih sudova entiteta, kao i Suda Bosne i Hercegovine pruža usluge rješavanja upravnih sporova nastalih na osnovu konačnih odluka upravnih organa kantona, entiteta i državnog nivoa (npr. odluke ministarstava o pravima i obavezama pojedinaca i sl.).

Generalno možete očekivati:

- da Vaš slučaj procesuiraju u okviru sudskog posebnog odjela iskusne sudije u ovoj oblasti;
- da će sud uložiti maksimalne napore da Vaš slučaj bude riješen u razumnom vremenskom periodu;
- profesionalno postupanje sudija i sudskih službenika;
- pružanje informacija o stanju u Vašem predmetu na Vaš zahtjev;
- da sud izradi i uruči presudu u zakonom predviđenom roku;
- da Vam se pruži uputstvo o načinu i roku podnošenja pravnog lijeka na presudu suda.

17. POSEBNE SUDSKE USLUGE

17.1. UPRAVLJANJE REGISTRIMA NEKRETNINA

Sudski sistem putem općinskih sudova nudi usluge upravljanja registrima nekretnina: zemljišnim knjigama i knjigama položenih ugovora.

Koja se prava upisuju u zemljišnu knjigu i knjigu položenih ugovora:

- vlasništvo, suvlasništvo i zajedničko vlasništvo,
- hipoteka i zemljišni dug,
- pravo dugoročnog najma i zakupa, pravo preče kupovine i pravo otkupa,
- stvarne služnosti,
- stvarni tereti na nekretninama,
- prava korištenja.

Generalno možete očekivati:

- ljubaznu informaciju i uputstva od uposlenika suda o stvari koja Vas interesuje u vezi s nekretninom;
- pisani formular ili uputstvo za pokretanje postupka upisa ili promjena upisa o nekretnini;
- izdavanje određene potvrde ili uvjerenja na Vaš zahtjev i uz dokaz o uplati sudske takse;
- izdavanje izvoda iz zemljišne knjige ili knjige položenih ugovora na Vaš zahtjev ili zahtjev bilo koga i uz priložen dokaz o uplati sudske takse;
- sigurnost informacija o činjenicama koje se upisuju u registre nekretnina;
- vršenje upisa ili promjena u upisima prava i tereta na nekretninama postupanjem po pravosnažnoj presudi suda i to u roku koji je utvrđen tom presudom;
- vršenje upisa ili promjena u upisima na pravima i teretima na osnovu Vašeg zahtjeva i uz priloženu odgovarajuću dokumentaciju i dokaz o uplati sudske takse;

- elektronsku bazu podataka o nekretninama i mogućnost direktnog pristupa, u sudovima gdje je izvršena elektronizacija podataka upisanih u zemljišne knjige.

Šta u slučaju kada nekretnina nije upisana u zemljišnu knjigu ili knjigu položenih ugovora?

Ukoliko nekretnina nije upisana u zemljišnu knjigu, svaka zainteresirana osoba može svoje nekretnine ili nekretnine na kojima ima neko pravo (npr. hipoteku ili pravo služenja nekretninom i sl.) upisati u zemljišnu knjigu, odnosno uspostaviti zemljišnoknjižni uložak.

Pritom se od Vas očekuje da:

- popunite formular zahtjeva za uspostavu zemljišno-knjižnog uložka;
- priložite original dokumentaciju na osnovu koje se može utvrditi pravo vlasništva ili drugo pravo na toj nekretnini.

Šta je potrebno za pojedine upise u zemljišnu knjigu - primjeri upisa?

Ukoliko vršite **uknjižbu ugovora o poklonu, ugovora o kupoprodaji i ugovora o zamjeni nekretnina**, potrebno je dostaviti sljedeće:

- zahtjev za upis uz dokaz o plaćenju sudskoj taksi;
- ugovor uz dokaz o reguliranom porezu na promet (otpravak izvornika ili ovjeren prijepis);
- dokaz o uplati sudske takse za upis;
- dokaz o državljanstvu stjecaoaca prava (ukoliko se radi o stranom državljanu).

Za **uknjižbu diobe nekretnina** potrebno je:

- zahtjev za upis uz dokaz o plaćenju sudskoj taksi;
- ugovor o diobi ili pravosnažna sudska odluka (otpravak izvornika ili ovjeren prijepis).

Za rješenje o nasljeđivanju:

- zahtjev za upis uz dokaz o plaćenju sudskoj taksi;
- rješenje o nasljeđivanju s klauzulom pravosnažnosti uz dokaz o reguliranom porezu na promet.

Za uknjižbu hipoteke potrebno je:

- zahtjev za upis uz dokaz o plaćenju sudskoj taksi;
- ugovor o zasnivanju založnog prava (otpravak izvornika ili ovjeren prijepis);
- dokaz o uplati sudske takse za upis.

Za brisanje hipoteke:

- zahtjev za upis uz dokaz o plaćenju sudskoj taksi;
- pravosnažno sudsko rješenje, odnosno Brisovnica banke povjerioca ukoliko je hipoteka uknjižena na osnovu ugovora.
- Više informacija o navedenim uslugama možete naći na web stranici pravosuđa www.pravosudje.ba koja sadrži informacije o svim sudovima i tužilaštvima u BiH, kao i uputstva o načinu dobijanja informacija i usluga putem ovog portala.

17.2. BESPLATNA PRAVNA POMOĆ

Ukoliko nemate dovoljno sredstava za plaćanje profesionalnih pravnih usluga, nudimo Vam savjete i usluge u oblasti besplatne pravne pomoći.

Generalno možete očekivati:

- da će Vas sudija/sutkinja upoznati o Vašim pravima i uvjetima za dodjelu besplatne pravne pomoći;
- da će sudija/sutkinja voditi računa o kvaliteti zastupanja svih stranaka u predmetu tokom cijelog postupka;
- da će Vam sud postaviti branioca po službenoj dužnosti ukoliko ste osumnjičeni ili optuženi, u skladu sa zakonom;

- da će Vam sudski službenik pružiti uputstva i kontakt informacije o centrima za pružanje besplatne pravne pomoći u BiH;
- da sud odluči da li su u Vašem slučaju ispunjeni uvjeti za dodjelu besplatne pravne pomoći ukoliko imate prebivalište na području Brčko Distrikta.

Kad sam oslobođen/a od plaćanja troškova postupka?

Sud će osloboditi plaćanja troškova postupka stranku koja u skladu sa svojim općim imovnim stanjem ne može podmiriti te troškove bez štete za nužno izdržavanje sebe i svoje porodice.

Oslobađanje od plaćanja troškova postupka obuhvata oslobađanje od plaćanja taksi i oslobađanje od polaganja predujma za troškove svjedoka, vještaka, uviđaja, prijevoda i sudskih oglasa. Sud također može osloboditi stranku plaćanja svih troškova ili jednoga dijela troškova postupka.

17.3. USLUGE U OBLASTI PREVOĐENJA

Ukoliko ne govorite niti razumijete neki od službenih jezika u sudu (bosanski, srpski ili hrvatski jezik), **možete očekivati:**

- da se na Vaš zahtjev predoči lista stručnih prevodilaca koji imaju odgovornost da korektno prevedu sve informacije od značaja za osiguranje Vašeg razumijevanja toka postupka, informacija i dokumenata;
- da se osigura kontinuirano pružanje usluga prevodioca ili tumača ukoliko je protiv Vas pokrenut krivični postupak;
- da sud izvrši ovjeru prijevoda dokumenta koji je sačinio sudski tumač;
- visok kvalitet usluga sudskog tumača, podršku u prevođenju dokumenata i snimljenog materijala sa suđenja.

17.4. OVJERA DOKUMENATA ZA INOSTRANSTVO

Dokumente za upotrebu u inostranstvu („apostile” ovjera) možete ovjeriti u pisarnici općinskog/osnovnog suda. Dokumente koji se ovjeravaju „apostile” pečatom potpisuju sudije.

U sudu možete ovjeriti sljedeće isprave:

- javne isprave ovjerene u vašoj općini suda (punomoći, izjave, prijepise i kopije);
- diplome, potvrde i svjedočanstva škola i fakulteta;
- isprave izdane u matičnim službama relevantne općine (izvode iz matičnih knjiga rođenih i umrlih; potvrde o slobodnom bračnom stanju i sl.);
- potvrde o nekažnjavanju i mjestu boravka, te
- sve prijevode ovlaštenih sudskih tumača;
- ostale dokumente ustanova i organizacija čiji su pečati, štambilji i potpisi deponirani u sudu vašeg prebivališta.
- Sve dodatne informacije možete dobiti direktno u pisarnici, putem telefona od referenta pisarnice ili na web stranici pravosuđa www.pravosudje.ba.

Kako biste brzo i jednostavno uradili ovjeru u sudu potrebno je:

- ponijeti originalni primjerak javne ili druge isprave koju želite nadovjeriti, a ako se nadovjerava prijevod, potreban je i tekst dokumenta na domaćem jeziku;
- da prijevode sačini ovlašteni sudski tumač (spisak ovlaštenih sudskih tumača za sve jezike nalazi se u holu suda);
- dostaviti uplatnicu o uplati sudske takse.
- Sve dodatne informacije možete dobiti od referenta pisarnice suda, kao i na web stranici pravosuđa www.pravosudje.ba.

17.5. PRIZNANJE STRANIH SUDSKIH ODLUKA U GRAĐANSKIM STVARIMA

Kantonalni/okružni sudovi vode postupke u vezi s priznanjima stranih sudskih odluka. Postupak priznavanja stranih sudskih odluka pokreće se prijedlogom ovlaštene osobe ili osobe koja za to ima pravni interes pred mjesno nadležnim sudom. Najčešći slučajevi priznanja stranih sudskih odluka se odnose na porodične odnose (odluke u bračnom sporu, alimentacije, sporove radi utvrđivanja ili osporavanja očinstva i materinstva, usvojenja), sporove u vezi sa zaostavštinom, i dr.

Da biste pokrenuli postupak priznavanja strane sudske odluke, potrebno je sastaviti prijedlog koji treba sadržavati: oznaku suda, ime i prezime, odnosno naziv pravne osobe, prebivalište ili boravište, odnosno sjedište stranaka, njihovih zakonskih zastupnika i punomoćnika ako ih imaju, razloge iz kojih se traži priznanje strane sudske odluke.

Uz prijedlog treba priložiti:

- originalnu stranu sudsku ili stranu arbitražnu odluku čije se priznanje traži s potvrdom nadležnog suda, odnosno drugog organa o pravosnažnosti iste po pravu države u kojoj je donesena ili ovjerenu kopiju istih;
- prijevod odluke od sudskog tumača sa liste tumača;
- izvod iz knjige vjenčanih, ako se radi o priznanju stranih sudskih odluka o razvodu braka;
- dokaz o uplati sudske takse (taksa se plaća i na rješenje suda kojim je odlučeno o prijedlogu).

17.6. PRUŽANJE INFORMACIJA PUTEM OGLASNE PLOČE SUDA

U sudovima postoje i oglasne ploče koje služe za dostavljanje sudskih odluka, objavljivanje sudskih oglasa i saopćenja koja se vrše po procesnim zakonima. Na ploči se objavljuju i druge informacije, kao što su: obavještenja koja su po zakonu namijenjena javnosti, standardi za

postupanje sa strankama, uputstvo o načinu ulaganja pritužbi na rad suda, informacije o pravnoj pomoći, lista sudskih vještaka i tumača sa svim potrebnim podacima.

17.7. IZDAVANJE UVJERENJA O NEVOĐENJU KRIVIČNOG POSTUPKA

Općinskom/osnovnom sudu predaje se zahtjev za izdavanje uvjerenja kojim se dokazuje da protiv Vas nije podignuta optužnica koja je stala na pravnu snagu a niti izrečena nepravosnažna osuđujuća presuda za krivična djela za koja se predviđa novčana kazna ili zatvor. Uvjerenje izdaje kantonalni/okružni sud.

Da biste brzo i jednostavno dobili uvjerenje da se ne vodi krivični postupak protiv Vas, potrebno je da:

- ponesete ličnu kartu ili putnu ispravu;
- ispunite i predate obrazac za izdavanje uvjerenja o nevođenju krivičnog postupka;
- dostavite dokaz o uplaćenju taksu.
- uredno obrađeni zahtjevi izdaju se narednog dana na šalteru pisarnice uz obavezno predočenje lične karte ili putne isprave a mogu se poslati i poštom. Sve dodatne informacije možete dobiti direktno u pisarnici, putem telefona od referenta pisarnice ili na web stranici pravosuđa www.pravosudje.ba.

18. KOME SE MOGU ŽALITI UKOLIKO USLUGA NIJE PRUŽENA U SKLADU SA STANDARDIMA

Sud/tužilaštvo je dužno na vidnom mjestu postaviti kutiju za pritužbe, sugestije i pohvale. Sve pritužbe, sugestije i pohvale na rad suda/tužilaštva, sudija/tužilaca i zaposlenika u sudu ili tužilaštvu dostavljaju se predsjedniku suda/glavnom tužiocu.

Predsjednik suda osniva komisiju koja jednom sedmično otvara kutiju pritužbi, sugestija i pohvala. Komisija evidentira sve pritužbe, sugestije i pohvale u za to određenu knjigu evidencije, nakon čega po njima postupa predsjednik suda u skladu sa zakonom i drugim internim propisima. Predsjednik suda postupa po pritužbama protiv službenika suda, a pritužbe protiv sudija bez odlaganja dostavlja Visokom sudskom i tužilačkom vijeću – Uredu disciplinskog tužioca koji je nadležan da vodi disciplinske postupke protiv sudija i tužilaca. Slična je procedura i kod glavnog tužioca.

Kako mogu doći na razgovor kod predsjednika suda?

U skladu s internim propisima sudova, predsjednici sudova su dužni primati stranke u određeni dan i vrijeme. Informaciju o tome možete dobiti na pultu za informacije u svakom sudu ili od odgovarajućeg službenika za odnose s javnošću.

Kako mogu pokrenuti postupak pred disciplinskim tužiocem?

Žalba na rad sudija i tužilaca može se uputiti direktno Uredu disciplinskog tužioca koji ima nadležnost da pokreće disciplinske postupke protiv sudija i tužilaca ukoliko ocijeni da za to postoje valjani razlozi.

Više informacija o načinu vođenja disciplinskog postupka protiv sudija i tužilaca možete dobiti u sudu ili tužilaštvu, te web stranici VSTVBiH www.hjpc.ba.

